



Handläggare: Karin Svanberg
Tfn: 08- 508 25406

Till
Socialtjänstnämnden

**Förslag till yttrande över motion av Fredrik Wallén (kd)
och Göran Holmström (kd) om gemensam
bevakningscentral för kameraövervakning vid
brottsutsatta platser.**

(1 bilaga)

Förslag till beslut

Socialtjänstnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på motionen.

Eddie Friberg

/Peter Carlsten

Sammanfattning

Motionärernas förslag är att genomföra en samordnad kameraövervakning av stadens mest brottsbelastade och otrygga offentliga platser genom inrättandet av en central kommunal övervakningscentral. Bevakningscentralen ska vara bemannad dygnet runt.

Studier har visat att i vissa miljöer och särskilt när det gäller egendomsbrott har kameraövervakning en brottsförebyggande effekt. I viss mån känner sig också medborgare tryggare på kameraövervakade platser och anser inte att den är integritetsinskränkande. Kunskapen om var, när och under vilka omständigheter kameraövervakning fungerar bäst är dock begränsade.

Det finns ett antal platser i Stockholm som är så pass problemtyngda att det kan anses motiverat att på något sätt övervaka dem.

Socialtjänstförvaltningen menar att det finns skäl att noggrant överväga om ett par av dessa tungt brottslighetsbelastade platser i Stockholm under en avgränsad period kameraövervakas för att utvärdera om detta har en brottsförebyggande och trygghetsskapande effekt. Liknande försök har gjorts i Malmö och Helsingborg med varierande resultat. Vid sådana försök är det fullt tillräckligt med kameror med inspelningsfunktion och en förutsättning är att informationen om att platsen kameraövervakas är fullgod. Försöken ska ha sin utgångspunkt i Brottsförebyggande rådets (BRÅ) rekommendationer när det gäller kameraövervakning.

Vad gäller en dygnetruntbemannad ”kameraövervakningscentral” ställer sig förvaltningen tveksam till vilka de eventuella brottsförebyggande effekter detta skulle ha och om kostnaderna är rimliga. En övervakningscentral av offentliga platser där det rör sig mycket folk är nämligen svårövervakad via monitor. Brott som t.ex. ej upptäcks av de som bevistar platsen kan svårligen upptäckas via en monitor, särskilt inte när mörkret fallit.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom Preventionscentrum Stockholm – Precens, socialtjänstförvaltningens enhet för drog- och brottsprevention.

Bakgrund

Stadskansliet har till socialtjänstnämnden för yttrande remitterat motion 2005:9 av Fredrik Wallén (kd) och Göran Holmström (kd) om gemensam bevakningscentral för kameraövervakning vid brottsutsatta platser.

Motionen har också remitterats till stadsledningskontoret samt stadsdelsnämnderna i Maria-Gamla stan, Katarina-Sofia, Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm samt till Polismyndigheten i Stockholms län, City polismästardistrikt.

Motionärernas förslag är att genomföra en samordnad kameraövervakning av stadens mest brottsbelastade och otrygga offentliga platser genom inrättandet av en central kommunal övervakningscentral. Bevakningscentralen ska vara bemannad dygnet runt. Motionärerna föreslår att de 5-6 mest brottsbelastade platserna i innerstaden väljs ut för bevakning och att övervakningssystemet, när det etablerats, ska anpassas efter situationen i olika delar av staden genom prioriteringar som görs utifrån kriminalstatistik och i samverkan med polis, lokala brottsförebyggande råd m.fl. Vid platserna som kameraövervakas ska enligt motionärerna tydliga skyltar finnas som upplyser om att området kameraövervakas, något som också i motionen framhävs verka brottsförebyggande i sig.

Kameraövervakning som brottsförebyggande åtgärd

Kameraövervakning som brottsförebyggande åtgärd kan fungera på flera sätt. Under rätt förutsättningar kan åtgärden å ena sidan användas för att avskräcka från brott, avbryta pågående brott, bidra till att utreda och bevisa brott samt till att öka tryggheten. Ökad trygghet kan också generera effekten att fler vistas i området och då sker automatiskt en ökad social kontroll. Kameraövervakning kan å andra sidan uppfattas som integritetskränkande för de människor som vistas på den övervakade platsen. Det kan också upplevas som en risk att inspelat material från övervakningskameror kommer i orätta händer och exponeras på ett annat sätt än vad som är meningen.

Den svenska hållningen när det gäller kameraövervakning är mer restriktiv än i andra länder, för att kameraövervaka en plats krävs tillstånd hos länsstyrelsen och får endast tas till i sista hand efter det att alla andra rimliga åtgärder prövats eller övervägts. I juli 1998 trädde lagen om allmän kameraövervakning i kraft (1998:150). Den innebar att intresset att förebygga och utreda brott ska spela en mer betydande roll i förhållande till integritetsintresset än tidigare. Lagen har utvärderats och kameralagsutredningen kom fram till att lagen i huvudsak fungerar väl (SOU 2002:110). Utredningen konstaterade också att kameraanvändningen ökat markant de senare åren, främst i post-, bank- och butikslokaler.

Kameraövervakningens brottsförebyggande effekt

Beroende på var kamerorna placeras, vilka brott man avser förebygga och övriga omständigheter har kameraövervakning visat sig ha varierad effekt på brottsligheten. Särskilt när det gäller kameraövervakning på gator och torg i stadskärnor. Utländska studier visar främst positiva effekter på egendomsbrott. Två studier av effekterna av kameraövervakning i dessa miljöer har skett i Sverige, på Möllevångstorget i Malmö och Stadsparken i Helsingborg. I båda dessa fall var syftet främst att minska ordningsstörningar och brott mot person. I det ena fallet, Möllevångstorget, övervakade man hela platsen och hade en hög brottslighet som utgångspunkt. Där minskade all brottslighet markant. I Stadsparken i Helsingborg övervakades bara delar av försöksområdet och man hade inte samma höga brottslighetsnivå att utgå från. Där minskade inte brottsligheten. En omständighet som verkar påverka hur effektiv kameraövervakningen blir är hur känt det är att den sker.

De två studierna i Sverige och även i studier utomlands visar en positiv effekt på trygghetsnivån, även på de platser där brottsligheten inte förändrats märkbart. Mest tycks tryggheten öka på platser där människor visats ensamma, t.ex. parkeringar. I studierna har man undersökt hur kameraövervakningen uppfattas som ett intrång på personlig integritet. Än så länge tycks allmänheten inte uppleva detta och verkar inte ha något

emot kameraövervakning i brottsförebyggande syfte. Acceptansen varierar dock mellan olika platser; det är mer accepterat på platser där personen ändå kan iakttas av vem som helst, t.ex. på gator och torg.

Kameraövervakning i Stockholm idag

Flera av Stockholms vardagliga miljöer är idag kameraövervakade; ett flertal T-banestationer, T-banepagnar, post-, bank- och butikslokaler samt taxibilar. Dessa kameror omfattar ibland även delar av gatumiljöer i dess omgivning. Polisen har också sedan gammalt tillstånd för ett 60-tal kameror i staden vars huvudsyfte var trafikövervakning. Länsstyrelsen hävdar att det finns kameror uppsatta på platserna, och vissa av dem har mycket fin optik. Polisen (Länskommunikationscentralen) uppger dock att kamerorna inte producerar några bilder. Vägverkets Trafik Stockholm har ett 50-tal kameror och Gatu- och fastighetskontoret, enligt uppgift från Trafik Stockholm, har ett 15-tal kameror.

BRÅ:s rekommendationer vid användning av kameraövervakning

- ? Bör vara ett komplement till andra brottsförebyggande åtgärder.
- ? Bör föregås av en analys av problembilden och ett strategiskt tänkande runt hur, var och när kameraövervakning ska användas.
- ? För bästa effekt bör kameraövervakning användas där brottsligheten i något avseende är hög.
- ? För bästa effekt bör kameraövervakningen användas där brottsligheten är koncentrerad geografiskt och där det är möjligt att täcka in området med kameror.
- ? Fungerar preventivt vid egendomsbrott medan kamerornas avskräckande effekt på våldsbrott under alkoholpåverkan är marginell.
- ? Kännedomen av kameraövervakningen bör vara god, flera informationskanaler bör användas för informationen.
- ? På kort sikt fungerar kameraövervakning utan monitorövervakning och inspelningsfunktion. För mer ihållande effekter behövs inspelnings- och/eller övervakningsutrustning.

Stadens brottsförebyggande program

Preventionscentrum Stockholm (Precens) vid socialtjänstförvaltningen har utarbetat ett förslag till brottsförebyggande program för staden. Intentionerna med programmet är att höja prioriteten på stadens brottsförebyggande arbete. Alla förvaltningar och bolag ska ha som mål att minska sannolikheten för att brott begås genom att exempelvis stärka social kontroll, minska brottsbenägenheten och försvåra genomförandet av brott. Men också reducera brottens skadeverkningar och minska rädslan för brott. Detta ska bl.a. ske genom att i högre utsträckning använda kriminalstatistik som utgångspunkt för och som uppföljning av brottsförebyggande insatser.

Förvaltningens synpunkter

Brottsförebyggande arbete ska byggas på kunskap. Studier har visat att i vissa miljöer och särskilt när det gäller egendomsbrott har kameraövervakning en brottsförebyggande effekt. I viss mån känner sig också medborgare tryggare och anser inte att kameraövervakningen är integritetsinskränkande.

Kameraövervakning kan ha flera av de brottsförebyggande effekter som anges i förslaget till brottsförebyggande program för Stockholms stad. Samtidigt visar de försök med kameraövervakning i brottsförebyggande syfte som hittills gjorts i Sverige att det brottsförebyggande utfallet kan bli helt olika beroende på problembild i området (vilka brott man vill förebygga), miljöer och tillvägagångssätt. Dessutom krävs det vid en ansökan till länsstyrelsen att man först uttömt alla andra möjliga sätt att förebygga problemen. Det kan handla om att förändra miljöerna genom att "bygga fram" social kontroll genom ombyggnation, göra platser mer överskådliga, göra dem mer attraktiva för människor att vara på genom att blanda markanvändning m.m.

Förvaltningen påpekar att det är en stor skillnad mellan att installera en kamera för inspelning och en bemannad övervakningskamera. Med hänsyn till kostnader och svårbedömda effekter ställer sig förvaltningen tveksam till att inrätta en kommunal dygnetruntbemannad bevakningscentral.

Socialtjänstförvaltningens menar däremot att det finns skäl att noggrant överväga om ett par tungt brottslighetsbelastade platser i Stockholm under en avgränsad period kameraövervakas (med eller utan bemanning) för att utvärdera om detta har en brottsförebyggande och trygghetsskapande effekt. Liknande försök har gjorts i Malmö och Helsingborg med varierande resultat. Försöket ska ske under en begränsad tid och omgärdas av studier av brottslighetsnivå (före och efter), upplevd otrygghet/trygghet och upplevd känsla av inskränkande av den personliga integriteten. Om det är möjligt vore det också av stort värde att jämföra effekterna av kameraövervakning, med en plats med vanlig tillsyn och bevakning. Därefter har staden ett betydligt bättre underlag för att bedöma värdet av en eventuell kameraövervakningscentral.